

Joanna Górna

Akademia im. Jana Długosza Częstochowa

Doradztwo zawodowe dla osób w wieku 50 + wobec przemian i wyzwań rynku pracy. Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Częstochowa, 8-9 maja 2014 r.

W Akademii im. Jana Długosza (AJD) w Częstochowie w ramach dwudniowej międzynarodowej konferencji naukowej debatowano na temat doradztwa zawodowego dla osób w wieku lat 50 i powyżej. Patronat nad konferencją objęli: Prezydent Miasta Częstochowy; J.M. Rektor Akademii im. Jana Długosza; władze Hochschule der Bundesagentur für Arbeit w Mannheim i Narodowe Forum Doradztwa Karier. Konferencja była zadedykowana Profesorowi Berndowi-Joachimowi Erteltowi w 25-lecie pracy dydaktycznej na Wydziale Pedagogicznym Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie i 45 –lecie pracy naukowej, jako wyraz uznania i wdzięczności za różnorodną i owocną współpracę.

Profesor B.-J. Ertelt jest znanym na całym świecie specjalistą w dziedzinie doradztwa zawodowego, do tego wielkim erudytą i wspaniałym człowiekiem. W latach osiemdziesiątych XX w. udzielał pomocy merytorycznej i organizacyjnej ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej (obecnie AJD), pomagał w opracowaniu planów i programów nowej wówczas w Polsce specjalności: doradztwo zawodowe. Od 1994 r. prowadził również cykliczne wykłady z zakresu poradnictwa zawodowego dla studentów i pracowników Instytutu Pedagogiki Społecznej, któremu podlegał Zakład Organizacji i Pedagogiki Pracy (późniejszy Zakład Doradztwa Zawodowego). Dzięki współpracy z uczelnią w Mannheim Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie, jako pierwsza uczelnia w Polsce, od roku akademickiego 1995/96, wprowadziła trzyletnie licencjackie studia zawodowe o specjalności: poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy. Dzięki Profesorowi pod koniec lat dziewięćdziesiątych rozpoczęła się także współpraca w zakresie wymiany młodzieży. Studenci studiów dziennych mieli i nadal mają możliwość poznawać warunki i programy studiów na uczelni w Mannheim, uczestniczyć w zajęciach, warsztatach, spotkaniach z tamtejszą kadrą dydaktyczną. To wszystko jest możliwe dzięki osobistemu zaangażowaniu się w tę wymianę prof. B.-J. Ertelta, który pomagał studentom zorganizować wyjazd, znaleźć niedrogi zakwaterowanie i otaczał ich troskliwą opieką podczas całego pobytu w Mannheim. Od roku 1999 prof. Ertelt, po uzyskaniu

zgody władz niemieckich, rozpoczął pracę na stanowisku profesora w częstochowskiej uczelni, gdzie pracuje do dzisiaj¹.

Konferencję zorganizował Zakład Doradztwa Zawodowego we współpracy z Uniwersytetem Trzeciego Wieku działającym przy Wydziale Pedagogicznym Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Przewodniczącą Komitetu Naukowego Konferencji była prof. dr hab. Grażyna Rygał – dziekan Wydziału Pedagogicznego AJD. Konferencję otworzył J.M. Rektor Akademii prof. dr hab. inż. Zygmunt Bąk, składając gratulacje Jubilatowi i życzenia owocnych obrad uczestnikom konferencji. Laudację wygłosiła prof. Grażyna Rygał. Od Prezydenta i Rady Miasta Częstochowy prof. B.- J. Ertelt otrzymał Medal Merentibus w uznaniu za długoletnie zaangażowanie na rzecz rozwoju edukacji w Częstochowie i współpracy międzynarodowej. Z okazji jubileuszu Profesora została też wydana i zadedykowana mu Księga Jubileuszowa *Vocational Counselling: Changes and Challenges in The Labour Market* pod redakcją Joanny Górnej i Daniela Kukli. Znalazły się w niej artykuły napisane przez przyjaciół i współpracowników Jubilata pochodzących z całego świata. Wśród autorów znaleźli się m.in. z Polski: prof. Augustyn Bańka, prof. Adam Biela, prof. Alicja Kargulowa, prof. Romuald Derbis; a z innych krajów: prof. Jean-Pierre Dauwalder (Szwajcaria), prof. Luis M. Sobrado Fernández (Hiszpania), dr inż. Laura Gressnerová (Słowacja), prof. Kestutis Pukelis (Litwa), Jean-Jacques Ruppert (Luksemburg), prof. Michael Scharpf (Niemcy), prof. Wiliam Schulz (Kanada), prof. András Zakar (Węgry), i inni.

Na konferencji, po części poświęconej uhonorowaniu Pana Profesora B.-J. Ertelta i wystąpieniach oficjalnych gości, część merytoryczną otworzył wykład inauguracyjny *Odpowiedzialność społeczna i potrzeby rynku pracy przy zatrudnianiu starszych pracowników* Heinricha Alta, wiceprezesa Bundesagentur für Arbeit (Federalnej Agencji Pracy w Niemczech) – profesor honorowy AJD. W swoim wystąpieniu H. Alt zwrócił uwagę na problemy, jakie niosą ze sobą zmiany demograficzne

¹ Prof. B.- J. Ertelt Jest członkiem wielu stowarzyszeń międzynarodowych, jak: AIOISP/IVBBB – Internationale Vereinigung für Bildungs- und Berufsberatung; DvD – Deutscher Verband für Bildungs- und Berufsberatung; HLB – Hochschullehrerbund Deutschland; SDSiZ- Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych RP, ESVDC.org – European Society for Vocational Designing and Career Counseling; NICE II – Network for Innovation in Career Guidance and Counselling in Europe, Member of Steering Committee; Co-redactor “Bildung, Arbeit, Beruf und Beratung”, Verlag: Empirische Pädagogik, Landau/Deutschland; Member of Conseil Scientific International of J. “OSP” (INETOP, Paryż); Editorial Board of J. “Career Designing: Research and Counselling” (Kaunas/Litwa); Naukowe Towarzystwo Poradownicze (Polska); Członek Rady Naukowej “Studia Poradownicze/Journal of Counsellogy” (Wrocław/Polska); NFB – Nationales Forum Beratung in Bildung, Beruf und Beschäftigung, Deutschland/BMBW; Bundesministerium für Bildung und Forschung; Arbeitsgruppe 1: Qualitätsmerkmale/Standards für die Beratung und Kompetenzen der Beratungsfachkräfte; AVOPP – Applied Vocational Psychology and Policy Research Unit, Luxemburg; Heinrich-Vetter-Forschungsinstitut (HVFI), Mannheim; DTI – Deutsch-Türkisches Institut für Arbeit und Bildung e.V. c/O Hochschule der Wirtschaft für Management, University of Applied Management Studies, Mannheim; NFDK – Narodowe Forum Doradztwa Kariery, Polska, Kraków. W roku 2012 Prof. B.- J. Ertelt otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej.

tj. starzenie się społeczeństw, oraz przedstawił, jakie konkretne działania, zmierzające do zwiększenia aktywności zawodowej osób starszych podejmują Niemcy, które borykają się już z tym zjawiskiem od kilku lat. Jak wygląda doradztwo zawodowe dla seniorów na Węgrzech i jakie są jego perspektywy, mówił prof. Andreas Zakar z Uniwersytetu w Szeged. Międzynarodową perspektywę spojrzenia na doradztwo zawodowe dla osób starszych rozszerzył prof. Michael Scharp z Mannheim i dr Andrew Piers z Kanady, który przybliżył tamtejsze programy wsparcia dla seniorów. O wyzwaniach dla współczesnego poradnictwa mówiła prof. Alicja Kargulowa, a o jego znaczeniu dla społecznego funkcjonowania seniorów dr Dorota Rynkowska i dr Tomasz Sobierajski. Swoje rozważania na temat konstruowania i wspierania kariery osób dojrzałych przedstawił prof. Józef Kargul i dr Beata Jakimiuk.

Jednym z poruszanych na konferencji tematów były kwestie kompetencji wymaganych na rynku pracy zarówno od osób starszych, jak i młodych. Poziom tych kompetencji badał i porównywał prof. Andreas Frey z Mannheim, a kompetencje doradców zawodowych w kontekście wyzwań europejskiego rynku pracy omówiła w swoim wystąpieniu dr inż. Laura Gressnerova z Bratysławy. Aspekty aktywności zawodowej i edukacyjnej osób 50+ przedstawili m.in. prof. Ewa Rzechowska z KUL i dr Czesław Noworol z Narodowego Forum Doradztwa Kariery. O atrakcyjności pracowników 50+ i metodach ich wspierania mówili m.in. dr Robert Parol, dr Mariola Mirowska, dr Grzegorz Kida. Uczestnicy konferencji mieli okazję wysłuchać także wykładu prof. Vely Liubkiny o systemie edukacji szkolnej na Łotwie i edukacji seniorów w tym kraju, oraz dowiedzieć się, jak funkcjonuje w praktyce Uniwersytet Trzeciego Wieku przy AJD, którego byli gośćmi. Jubilat prof. B.-J. Ertelt podzielił się swoimi przemyśleniami dotyczącymi poradnictwa zawodowego dla klientów w tzw. trzecim wieku z perspektywy wybranych teorii rozwoju kariery.

Nie sposób w krótkim sprawozdaniu przedstawić wszystkich poruszanych zagadnień i wymienić wszystkich badaczy uczestniczących w konferencji. Można natomiast stwierdzić, że przebieg konferencji i duże zainteresowanie jej tematyką pokazały z jednej strony znaczący postęp w rozwoju badań w dziedzinie doradztwa zawodowego dla osób starszych, a z drugiej pozwoliły zorientować się, jak wiele obszarów i tematów wymaga jeszcze pogłębionej, wnikliwej analizy, także w ujęciu interdyscyplinarnym. Zwrócono przede wszystkim uwagę, że zachodzące w Europie zmiany demograficzne mają istotny wpływ na rynek pracy i perspektywy rozwoju europejskiej gospodarki. W obliczu zachodzących zmian we współczesnym świecie, gospodarczych, technologicznych oraz demograficznych, także poradnictwo zawodowe ulega przeobrażeniom, rozszerza zakres swojego działania i obejmuje swoim zasięgiem praktycznie wszystkie grupy wiekowe i społeczne. Postępująca globalizacja oraz wydłużenie okresu aktywności zawodowej ludzi wymagają w coraz większym stopniu stałego dostosowywania indywidualnych umiejętności w celu przygotowania się do przewidywalnych lub koniecznych zmian, i w ten sposób nieprzerywania rozwoju kariery zawodowej. Wskazywano, że poradnictwo zawodowe stwarza szansę na znalezienie i utrzymanie się w pracy, na lepsze

dostosowanie się do potrzeb rynku pracy, ale przede wszystkim na wykorzystanie potencjału drzemącego w każdym człowieku zarówno dla rozwoju jego samego, jak i społeczeństwa.

Przytaczając konkretne dane, podkreślano, że już obecnie europejski rynek pracy staje jednocześnie wobec dwóch problemów: starzenia się społeczeństwa oraz zmniejszania się liczby ludzi młodych. W konsekwencji dorośli, a w szczególności starsi pracownicy, w coraz większym stopniu będą zmuszeni uaktualniać i poszerzać posiadane umiejętności i kompetencje drogą doskonalenia zawodowego. Wymogi rynku pracy, zwiększone potrzeby uczenia się przez całe życie, stawiają przed poradnictwem zawodowym nowe wyzwania.

Można mieć nadzieję, że konferencja stała się początkiem dyskusji i głębszych rozważań dotyczących poradnictwa dla osób starszych we wszystkich wymiarach ludzkiego życia, stała się platformą wymiany doświadczeń i prezentacji wyników badań prowadzonych w tym obszarze poradnictwa zawodowego. Dobrym zacznikiem tej wymiany były rozmowy kuluarowe w czasie przerw w obradach i podczas uroczystej kolacji.

Zaprezentowane wystąpienia, które nie znalazły się w księdze jubileuszowej, zostaną wydane w publikacji pokonferencyjnej, która powinna ukazać się w roku 2014, ale organizatorzy i władze Akademii mają nadzieję, że idea międzynarodowej i międzypokoleniowej dyskusji i wymiany doświadczeń w obszarze doradztwa zawodowego dla osób starszych będzie rozwijana i kontynuowana w latach następnych. Nadzieje te są tym bardziej realne, że dzięki inicjatywie i kontaktom międzynarodowym prof. Ertelta w latach 2007-2010 pracownicy Zakładu Doradztwa Zawodowego pod Jego kierownictwem uczestniczyli w kilku projektach europejskich, a w niektórych z nich mogą uczestniczyć nadal. Są to takie projekty badawcze, jak :

- ♦ *Brain Drain – Brain Gain, Qualification Modules for Counsellors* (LLP Leonardo da Vinci). Efektem projektu jest publikacja wydana w pięciu językach, zawierająca moduły kształcenia doradców zawodowych na studiach podyplomowych;
- ♦ *Qualifizierung von Berufsbildungspersonal hinsichtlich Identifikation der & Beratung von Auszubildenden mit hohem Abbruchsrisiko (PraeLAB)* (Doskonalenie kształcenia zawodowego personelu w odniesieniu do identyfikacji i doradztwa uczniom z wysokim ryzykiem przerwania edukacji).

W latach 2010-2013 Akademia im. Jana Długosza uczestniczyła w projekcie Program Lifelong Learning Erasmus *Development and Implementation of Common Bachelor's Degree Programme in the European context – DICBDPEC* (LLP Erasmus). Efektem jest opracowanie modułowych programów kształcenia doradców zawodowych na poziomie licencjackim i magisterskim oraz wielojęzycznego słownika terminologicznego.

W latach 2009–2012 w ramach Programu Lifelong Learning Erasmus realizowany był projekt Erasmus Academic Network – NICE: *Network for Innovation in*

Career Guidance & Counselling in Europe (Uniwersytecka sieć na rzecz innowacyjności w poradnictwie zawodowym w Europie). Inicjatorem i członkiem komitetu sterującego tym projektem o największym zasięgu, jeśli chodzi o liczbę uczestniczących krajów i instytucji, był prof. B.-J. Ertelt. Projekt będzie kontynuowany w kolejnych latach z uwagi na aktualność jego założeń i konieczność współpracy w tym zakresie na szerokim forum europejskim.

Dzięki inicjatywie prof. Ertelta realizowane są też obecnie 4 dwustronne projekty (HDBA-AJD) dotyczące doradztwa zawodowego dla osób starszych, wprowadzania dualnego systemu kształcenia w Polsce, podwójnego dyplomu na kierunku praca socjalna, oraz podtrzymywana jest wymiana studentów.

Można zakładać, że jubileuszowa konferencja *Doradztwo zawodowe dla osób w wieku 50+ wobec przemian i wyzwań rynku prac* dostarczy Profesorowi i jej uczestnikom, nowych impulsów do poszerzenia i pogłębienia badań, zarówno w projektach międzynarodowych, jak i w mniejszych zespołach badawczych.